

SLOVENSKI

UČITELJ.

Glasilo „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Izhaja 5. in 20. vsakega meseca na celi pol in velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr.

|| Za oznanila se plačuje od navadne ver-
stice, če se natisne enkrat, 10 kr., dvakrat
14 kr., trikrat 18 kr.

Štev. 23. V Mariboru 5. decembra 1877. Letnik V.

**Naš namen in cilj, naš trud in delovanje,
naši vspehi in nevspehi.**

(Dalje.)

Poleg Slomška in za njim se je za napredek slovenskega šolstva najbolj trudil g. Andrej Praprotnik. On je bil že sodelavec prvega slovenskega šolskega lista, „Šolskega prijatelja“. Pozneje je pomagal uredovati sedanje čitanke slovenske, izdal je več spisov za mladino (n. pr. „Darek pridni mladosti“), šolske pesmice. Od njega smo dobili edino slovensko spisje in on je izdal prvo „slovensko slovnico“ za naše šole. Največje zasluge pa ima kot urednik „Učiteljskega Tovariša“ in kot voditelj slovenskega šolstva od leta 1860.—1873. leta, t. j. kot večletni predsednik kranjskega (pozneje slovenskega) društva narodnih učiteljev, v katerem je bila zbrana vsa inteligenca slovenskega ljudskega učiteljstva. Temu možu je bilo izročeno tudi sestavljenje „Tretjega berila“, menda že pred kakimi 7 leti. Da to željno pričakovano delo ni še prišlo na dan, temu je kriv sedanji, razvitku slovenskega šolstva neprijazni veter, tedaj g. Praprotnik in gg. Tomšič in Močnik gotovo ne. (Poslednja dva sta mu namreč pri sestavljenji 3. berilo pomagala.) Osoda 3. slovenske čitanke je sicer znana, vendar ne bo škodovalo, ako to zadevo še enkrat objavimo, da bodo tudi naši potomci, čitajoči te verste, znali, s katerimi zaprekami smo se morali boriti. G. Praprotniku je bilo naučno ministerstvo samo naročilo, izdelati omenjeno čitanko, katera je bila v nekaterih (3—4 letih) tudi dovršena. V pregled pa je prišel rokopis znanim sovražnikom našim in odpadnikom od naše zastave v Ljubljani, kateri so marljivo delo najboljših slovenskih učiteljev neusmiljeno kritikovali. Oni so celó besedo „po Slovenskem“ mogočno prečertali, rekoč, da nje kronovine, katera bi se tako zvala. Vernjeni rokopis

je poterpežljivi g. Praprotnik z nova pregledal in morda v nečem vstregel ostrim kritikovalcem nadjavši se končno vendar le odobrenja. Tako popravljene rokopis se izroči pa zopet v pregled možem, kateri nimajo niti ljubezni do naših knjig niti toliko zmožnosti v tej strogi, nego g. pisatelj sam. A rokopis 3. berila je bil zopet zaveržen. G. Praprotnik se boče sedaj težko brezvpešnega dela lotil, a kdo drugi menda tudi ne. Slovenski učitelji in slovenski šolski otroci bodo torej čakati in čakati morali kervavo potrebnega 3. berila. Menda pa hočejo na dotičnem mestu, da bi učitelji v slovenske šole nemške čitanke vpeljali? (Gotovo da, vsaj se je bil g. Končnik pri celjski konferenci tako izjavil. Ur.) Čudno je tudi to, da se je bil rokopis Miklošičevega Abecednika izročil v pregled učiteljem a m. c. kr. vadnice v Ljubljani, katere so tudi bile svojo sodbo o njem izrekle, a ga zopet malo pohvalile, da si je bilo delo šlo prej skozi roke najboljših slovenskih pedagogov in pisateljev (n. pr. Tomšič, Levstik). G. Miklošič je delo zopet predelal. No, morebiti vendar dobimo to njegovo delo, vsaj obljubljeno je nam. Sicer pa ne damo dosta za te obljube. Na književnem polju so se torej slovenski učitelji že od nekdanj mnogo trudili. Slovenski učitelji, namreč nekateri ljubljanski, so pomagali tudi sestavljati boljše nemške slovnice, katere zdaj rabimo, z eno besedo, le slovenski učitelji so spisali šolske knjige, katere je izdala sl. vlada, in katere se rabijo po slovenskih šolah. Kakošno hvalo ti sedaj zavživajo za ta svoj trud, to je znano. Ali so se pa morda slovenski učitelji uperli bili kdaj zoper postave, zoper sl. vlado? O, nikdar ne! Velika večina je bila marveč z veseljem pozdravila nove šolske postave, in obetala, da hoče sl. vladi z vsemi močmi pomagati, da se one tudi izpeljejo na korist naše širje domovine avstrijske in zlasti pa na dobro naše ožje domovine slovenske. Slovenski učitelji so pa — seveda — pričakovali, da se bodo postave izpeljevale v onem duhu, po katerem bi koristile vsem narodom enako, torej tudi slovenskemu. V tem smislu je dolgo časa več slovenskih časopisov pisalo, v tem duhu se je govorilo pri vseh skupščinah slovenskih učiteljev. Že prva leta nove šolske dobe potezal se je „Učiteljski Tovariš“ za nove šolske postave, a večji meri pa še „Slovenski narod“, kar ni bilo po volji konservativnim Slovencem.

Še v večji meri se je za napredek slovenskega šolstva na podlagi novih šolskih postav potegoval „Slovenski učitelj“, ki je ravno iz tega namena svoje delovanje pričel. Bilo je to tedanjim vladnim možem čisto po volji. „Slovenski učitelj“ je bil takrat celó pohvaljen po vladnih časopisih, n. pr. od „Grazer-Zeitung“. Toda prišli so drugi časi. Kako so prišli in zakaj so prišli, to bomo kmalu razjasnili. Slovenski učitelji so se bili poprijeli novih šolskih postav, a deržali se starih veljavnih načel skušenih pedagogov. „Materinski jezik mora

biti podlaga vsemu poduku“, tega načela so se hoteli oni tudi v novi šolski dobi držati. Opirali so se pri tem na naravno pravo vsakega naroda, na pedagogična načela, na §. 19 osnovnih državnih postav avstrijskih in na nove šolske postave, katere se v nobenem § ne izražujejo zoper narodnostne principe, dasiravno jih tudi nobeden § posebno v brambo ne jemlje. Na podlagi teh pravic so se slovenski učitelji z veseljem poprijeli novega dela, namreč izpeljevanja novih šolskih postav. Pri tem jih je tudi to veselilo, da so imeli upanje priti do dosta boljšega materialnega stanja in do večje svobode in neodvisnosti. Toda vse te nade so slovenskim učiteljem (nemškimi ne tako) po večjem po vodi splavale, kar hočemo vse po malem razložiti; ker človek ne sme preveč hitro z resnico na dan, kajti „resnica v oči bode.“ Ozrmo se torej na naše delovanje za napredek šolstva na narodni podlagi. V tej zadevi je bil naš trud v tem, da prepričamo učitelje o koristi čisto narodne šole za slovensko ljudstvo. Kazali smo slovenskim učiteljem in šolskim možem, da imajo vsi narodi svoje prvotne (ljudske, narodne) šole osnovane na podlagi svojega jezika, da naj tudi mi Slovenci jih posnemamo in odpravljamo ovire, katere se še tem prizadevanjem stavijo, ker je le narodni jezik, materinski jezik otrok najboljše sredstvo, po katerem se more mladino uspešno podučevati in odgojevati.

Iz tega namena smo bili vedno zoper to, da bi bila nemščina učni jezik v slovenskih šolah. Zoper to naméro so se borili učitelji pri mnogih konferencah in skupščinah, seveda le z malim uspehom, ker je odločevalna pravica v drugih rokah. Zoper nemščino kot predmet v večrazrednih šolah nismo pa nikdar bili in ne bomo, ako se temu predmetu ne bode preveliko število ur dovoljevalo, n. pr. več kakor slovenščini, kar se je že zgodilo na nekaterih šolah. — Mi smo namreč na to delovali, da se vsi predmeti narodne šole učé v slovenščini, v materinščini naši; zato smo pa tudi nastojali, da dobé učitelji in učenci knjige slovenske s temi predmeti v roke. Nadjali smo se pri tem podvzetji gotove pomoči na merodajnem mestu. Da je to drugače prišlo, tega mi nismo krivi.

Za naše boljše materialno stanje, dosegli smo sicer nekaj, vendar se pa nič posebno pohvaliti ne moremo, ker si ravno le vsakdanji kruh služimo. Pri tem vsakdanjem krubu pa tudi ostanemo nekaj let, tega smo si svesti. Materialno vprašanje avstrijskega učiteljstva bode torej mirovalo nekoliko časa. Prepirali se bodemo k večjemu o tem, ali imamo postavnih pravic do petletnih doklad, ali imajo te pravice samo nekateri učitelji ali vsi, ali se pri podeljevanju petletnic ima ozirati še na česa družega nego na vspehe učiteljeve v šoli in v občé na spolnjevanje njegovih dolžnosti ali pa na druge privatne reči. Na kaj

se ima ozirati pri vpokojevanji učiteljev, to vprašanje bode tudi dobro pretresovati, kajti čuti je v tem obziru več pritožeb.

(Konec prih.)

Jurij Torinek.

(Životopisna črtica.)

Slaven vojskovodja, ki nij družega kot vojskovodja, je le neznan človek. Kdor pa človeštvo v otrokih ljubi in se za njih rast in duševno odgojo daruje, ta je velik mož. Njegovo ime je v nebesih zapisano in angelji božji ga sè štovanjem imenujejo." Le-te J. Sailer-jeve besede prišle so mi v spomim, ko sem 9. nov. t. l. stal na grobu moža, ki se je več kot pol stoletja trudil za človeštvo, ki je vso svojo duševno in telesno jakost daroval v prid in blagor svoje občine, svojega premilega slovenskega naroda, ki je bil štovan od svojih sostanovnikov in kot oče od svoje občine ljubljene, starine vseh slovensko-štajerskih učiteljev Jurij Torineka, učitelja v št. Martinu v rožnem dolu pri Celji. Istina, mož, ki celo svoje življenje dela za eno veliko idejo, za odgojitev in blaženje človeštva, ki tej ideji vkljub vsem zaprekam zvest ostane, zasluži zahvalo in občudovanje vseh.

Celo njegovo delovanje dá se narbolje iz njegovega životopisa razvideti, za kar poskusim prijaznim čitateljem tega lista v kratkih potezih ovo razviditi.

Jurij Torinek rodil se je 17. aprila 1790 v št. Martinu v šaleške dolini (Velenje) kot sin vbogih kmetskih staršev. Služil je začetkoma v domačej župniji za pastirja. Kot bistroumen in ukaželjen deček začel se je na paši iz Abecednika čitati in pisati učiti. V tem se nekoliko izurivši in vže nekoliko dorasel postane cerkovnik v Razborih. Toda vže l. 1817 najdemo ga kot cerkovnika v št. Martinu v rožnem dolu, kjer je v istem leti začel privatno šolo. Da bi se bolj izobražil ter svojo privatno šolo v javno povzdigniti zamogel, hodil je na prigovarjanje tedajšnjega šmartinskega župnika Mih. Weissa vsak teden parkrati na celjsko realko, ki je ob enim i za učiteljišče služila. Tako se vseh za tedanjega učitelja potrebnih strokah izučivši, postal je farni organist in kmalo potem doživel je radost, da se je njegova privatna šola povzdignila v javno učilnico in ka je on kot utemeljitelj šmartinske šole s dekretom od 1. novembra 1821 bil imenovan za prvega učitelja šmartinskega.

Zraven veselja, kojega je videvši svojo šolo povzdignjeno, vžival, moral je pa seveda i mársikojo grenko požreti, mársikojo neprijetnost doživeti, kakor vže to na novo osnovanih šolih drugače mogoče nij. Vendar ker mu je v sercu prava ljubezen

do zapuščenega ljudstva klila, prebil je vse te bridkosti s pre-pričanjem, da le tisti svoje doseže, v kojega srcu ogenj prave ljubezni k učiteljskemu stanu plamti. Istina, kako bi pač bil vse zapreke premagal, ko ne bi bil znotranjega nagona, veselja in ljubezni do svojega poklica imel.

Po srečno prestanih šolskih porodniških boleznih, zamogel se je stoperv svojega delovanja veseliti. Ko si je vže l. 1817 tudi sopotnico za življenje izbral, živel je mirno in zadovoljno, svest si, ka spolnjuje svoje dolžnosti in da kdor močvirje izsuševa in velike ceste gradi stori veliko, kdor pa za odgojo človeštva skerbi, ta stori še več.

Tako mu je med vednim trudom, mešanim z marsikoho radostno urico, hitro minol čas in l. 1867 je se svojo še sedaj živečo zvesto suprugo obhajal zlato poroko. Čisto veselje si bral veselima starcema iz obraza videvša, da sta vkljub mnogim nezgodom srečno dočakala ovi vseli dan. Bil je pa to tudi veseli dan vseh faranov, videti svojega častitega in ljubljeneega učitelja to srečo dospeti.

Doživel je stavec še leto 1869 in stem izišle nove šolske postave, koje so mu precej preglavice in skerbij pouzročile. One in velika starost napeljale so ga l. 1874 za častno zasluženi pokoj poprositi. Prošnja se je uslišala in Njih Veličanstvo presvitli cesar ga je za njegove zasluge in vspešno delovanje z zlatim križcem s krono odlikoval.

Z lehkim sercom in mirno vestjo užival je zasluženi pokoj in pač redka prikazen! videl je vso od njega zasejano seme kliti, cveteti in zoreti. S ponosom je lahko omenil, da skoro cela župnija od najstarejšega začeuši, se ima vse nauke le njemu zahvaliti; on je bil luč in sol svoje občine.

Mirno in lekho čakal je bele, neusmiljene žene, smrti, tudi kot družbinski oče; kajti vse tri svoje otroke je dobro preskerbel. Najstarejši (če se ne motim sedaj 58 let stari) sin Karl poprijel se je njegovega stanu in je sedaj nadučitelj v Prevalih na Koroškem in ob enim c. k. okrajni nadzornik pliberškega in velikovškega okraja. Drugemu sinu Maksu zapustil je svoje posestvo in hčerko omožil je dobremu, pridnemu možu. Tako vse lepo preskerbevši in uredivši, zaspal je 7. nov. t. l. po kratkej komaj tridnevnej bolezni mirno v gospodu.

Komaj se je raznesla žalostna vest, da Torineka nij več med živimi, obšla je žalost vse njegove farmane in znance. Ta je žaloval za njim kot svojim učiteljem, uni za svojim dobrotnikom, ta za svojim zvestim svetovalcem, uni za svojim dragim kolegom. Skratka! nij je menda osebe v celej župniji, koja bi se mu ne imela česa zahvaliti.

Kako priljubljen in češčen pa je ranjki bil, videlo se je na dan njegovega pogreba. Ogromno število ljudi, privrelo je od daleč in blizo svojemu ljubljencu zadnjo čast izkazati. In vkljub

temu, da je 9. nov. šolski dan, znišlo se je tudi osem učiteljev, ki so zapeli blagemu tovarišu žalostno popotnico ter tako vzeli slovo od moža, kojega srece je vedno v zvestej ljubezni do njih gorelo. Žalostno stalo je ljudstvo okolo gomile svojega odgojitelja in ko je še celó g. Žohar, šmartinski župnik, v svojej od gostih solz često preterganej lepej nagrobnici opomnil množico velikih zaslug, koje si je dragi ranjci v svojim skoro 62letnim delovanju pri tej župniji pridobil, tedaj vsule so se tudi iz marsikojega očesa okolo stoječih gorke solze ter tako pričale, da je z ranjcem zgubil drago osebo.

O njegovem poduku in ravnanju v učilnici nimamo družega poročati, kot da je odgojeval svoje odgojenčke s čutom in ne samo z besedami, ravna se po besedah Goethejevega Fausta:

„Wenn ihr's nicht fühlt, ihr werdet's nicht erjagen —

Nie werdet ihr Herz zu Herzen schaffen,

Wenn es euch nicht vom Herzen geht!“

Njegovo geslo je bilo: „Živimo za otroke!“ To svoje geslo je zvesto spolnjeval.

Naj bi pri tem prav veliko vnetih in zvestih posnemovalcev našel, kajti če ne bo pomanjkovalo pravih odgojiteljev, tudi prave odgoje pogrešali ne bodemo.

Delajmo, da prisije našemu milemu narodu „prihodnjesti svitlješa zarja“, tudi mi v njegovem smislu naprej:

Z Bogom, serčnostjo in poterpežljivostjo!

Tone Brezovnik.

„Na Slovenskem dom je moj!“

(Poskus memoriranja.)

Moj prijatelj je uže v lanskem „Slov. Učit.“ pokazal, kako se naj pesni memorirajo; in sicer z Vodnikovo pesnijo: „Na moje rojake“. Tudi je kratko omenil korist na pamet učenja, kar je itak vsakemu učitelju dovolj znano. Tukaj Vam podajem jaz, dragi narodno-slovenski učitelji, drugo pesen: „Kje dom je moj“, katera mi se tudi posebno pripravna zdi, buditi in gojiti čem večjo ljubezen do Slovencev, do slovske domovine in do mile materinščine pri izročenej nam ljubej mladeži. Razve tega se lahko in lepo poje poleg napeva od Fr. Škraupa (v B-dur, v prilogi „Učiteljské Listy“, číslo 4. v Brně 1877.)

Kje dom je moj?

1. Kje dom je moj?	2. Kje dom je moj?
Sava teče po ravninah,	Ne poznaš — li v zemlji mili
Drava dere po pečinah;	Slavskih sinov hrabrih v sili?
Glej! povsod spomladni cvet,	Bister um, dušic krotkost
Zemeljski raj na pogled,	Ste med družmi njih lastnost
In to je slovenska zemlja,	To pa je slovenski narod,
Na Slovenskem dom je moj!	Med Slovenci dom je moj?

3. Kje dom je moj?
Tam kjer Soča v blagem kraju
Vije se — podobnem raju;
Tam kjer žlahntne trtice
Venčajo goričice.
In to je slovenska krajna
Na Slovenskem dom je moj!
4. Kje dom je moj?
V sinjega morja zerkálu —
Čudapolnem ogledalu —
Se primorski kraj blišči
Z brežičiki prijaznimi.
To pa je slovenska zemlja,
Na Slovenskem dom je moj!
5. Kje dom je moj?
Goratan, Primorje, Krajna,
Ž njimi Štajer — zemlja sjajna
Dom rodu so slavskega
Dom rodu junaškega.
In to je Slovenija mila,
Med Slovenci dom je moj!
6. Kje dom je moj?
Iz orjaškega Triglava
Gleda doli mati Slava,
Sinke kliče in budi
K delu, slogi, srčnosti;
Duh slovenski zopet veje,
Na Slovenskem dom je moj!
(Pirnat.)

Danes se bomo učili neke posebno lepe pesni. Ko se je dobro na pamet naučimo, potem jo bomo tudi prepevali. Naslov ji je: Kje dom je moj? Povejte mi, kar misli kateri izmed vas, kje je naš dom. — Nekateri bodo imenovali ves, drugi faro itd. Kje pa je naš vseh dom? Kedo ve? V šoli, v kateri je učitelj narodno zavest pri učencih uže od konca vzbujal i gojil, bode gotovo dobil odgovor: Naš dom je na Slovenskem! Čemu pa ne rečemo: naš dom je na Nemškem, Magjarskem ali Italijanskem? Ker smo rojeni Slovenci, ker so naši roditelji itd. tudi Slovenci. Bi-li lepo bilo od nas, če bi Nemško za svoj dom imeli? Zakaj ne? Kaj bi nam Nемец odgovoril, ko bi ga vprašali za dom? Nемец bi rekel: moj dom je na Nemškem. Ako bi pa Nемец (doma od Nemškega) rekel: moj dom je na Slovenskem, kaj bi mi o takem Nemeu mislili? Če bi tedaj mi Slovenci rekli: naš dom je na Nemškem, kako bi nas pametni Nemei imenovali? Rekli bi nam, da ne govorimo pametno. Hočemo-li za pametne ljudi veljati, kako moramo reči? Naš dom je na Slovenskem! Tako je prav. Recimo še enkrat vsi, kar nas je, prav glasno: Naš dom je na Slovenskem!

— Zdaj pa pazite, kako so neki pridni slovenski učenci in učenki odgovarjali svojemu učitelju, ko jih je vprašal za njih dom.

1. Pervi Radoslav je rekel: „Kje . . . . pečinah“; — kje teče Sava? Zakaj pravimo „po ravninah“? Katere dežele je Sava glavna reka? (Težka vprašanja mora učitelj sam odgovoriti. Učenci, ki so pa v zemljepisju uže nekaj napredovali, bodo jih odgovarjali sami). Dežele kranjske. Kaki jezik govori kranjsko ljudstvo? Slovenski. So-li tedaj Kranjci naši rojaki? Na Kranjskem je dom Slovencev. Čemu velimo: Drava teče po pečinah? Tudi zamoremo reči: Drava teče mej gorami. Drava teče po Koroški in Štajerski (natančneje reči spadajo v zemljepis, zato jih tukaj opuščam). Kako je v teh slovenskih krajih, v katerih tečete reki Sava in Drava? Radoslav nam odgovarja: „Glej! . . . pogled.“ Povsod je spomladni cvet — povsod vse cvete in zeleni, kakor spomladi. Čemu je vse podobno? Zemelj-

skemu raju — neizmerno lepo je vse kakor v raju. Čegava je ta povsod cvetoča, zemljskemu raju podobna zemlja? In to . . . . . moj!“ Recimo vsi: „In . . . . . Ponovimo od konca, kar je Radoslav govoril. (To treba tako dolgo ponavljati po jedince in skupej, dokler vsi učenci l. kitico na pamet znajo. Baš tako se ravna pri vseh sledečih kiticah. Zlasti pa je treba paziti na pravilen in čist naglas).

2. Sedaj pa poslušajmo, kaj je Ljudmilka velela o Slovencih. — „Kje . . . . . v sili?“ — V zemlji mili — ljubi ali dragi. Je-li Ljudmilka ljubila svoj dom? Dà. Kako je imenovala svoj slovenski dom? Zemlja mila. „Slavskih sinov“ — slovenskih sinov. Kaj je Ljudmilka velela o slovenskih sinih? Rekla je: Slavski ali slovenski sini so „hrabri v sili“. Hrabri — serčni — pogumni, ki se sovražnika ne vstrašijo. Znate-li mi katerih posebno hrabrih slovenskih sinov imenovati? Katere še druge lastnosti imajo slovenski sini? „Bister um“ — lahko se vsega naučijo, učeni so. Tudi krotki — miroljubni so, svoje narodne sosede pustijo v miru. Katere še druge lastnosti imajo Slovenci? Radi pevajo, gostoljubni so itd. — Kako se zove narod, ki ima toliko lepih lastnosti? „To . . . . . moj!“

3. Milan je rekel: „Kje . . . . . raju“; Soča se vije — Soča teče. Kje teče Soča? Na Goriškem, kjer tudi Slovenci žive. Kaki je tam kraj? „Blagi kraj“ — prijeten, lep, topel kraj, v katerem rodi različno južno sadje, kakor pomeranče itd. Komu je ta kraj podoben? Kaj še drugega raste v tem kraju? „Žitabne tertice“, ki venčajo (— kinčajo) goričice (— vinograde) in dajo izverstno vino, „In to . . . . . moj!“ Katera je ta krajna? Krajna — kraj ali dom. Milan bi zamogel tudi reči: In to je italijanska ali laška krajna, ker na Laškem tudi žlahten sad rodi. Zakaj tega ni storil? Ker je svoj slovenski dom ljubil. Koga moramo mi posnemati? Milana. —

4. Učenka Vida je pela: „Kje . . . . . prijaznimi.“ — „Sinje morje“ — plavo, modro morje, ker se nam vidi kakor da bi voda bila modra. Rečemo tudi: modro nebo. Zerkalo — zercalo — ogledalo. Kako je sinjega morja ogledalo? Čudapolno. Primorski kraj — ker je pri morju ali poleg morja. Je-li tudi kraj čudapoln? Kateri je ta kraj, ki se čudapolno v morskem ogledalu ali zercalu blišči? Poslušajmo Vido, kar pravi: „To . . . . . moj!“

5. Neki drugi učenec Zorko, ki zlasti svojo slovansko domovino ljubi, prepeva: „Kje . . . . . junaškega“.

Čegav dom so: Goratan ali Koroška, Primorje, Krajna ali Kranjska in pa Štajer ali Štajerska? Te zemlje so dom rodu slavskega — slovenskega. Zemlja sjajna — lepa, krasna zemlja. Kaki je slavski ali slovenski rod? Slovenski rod — slovensko ljudstvo je junaški — serčni ali pogumni rod. Kedaj se je

izkazal posebno junaškega? V turških bojih itd. Kako pa Zorko omenjene 4 dežele skupej imenuje?

6. Zadnji učencec Slavoljub prepeva: „Kje . . . Slava“. Orjaški — visoki. Triglav je visoka gora na Kranjskem. Kako bi še lahko rekli, v katerej zemlji je ta gora? V slovenskej zemlji. Še drugače! Kateri ve? Mislite na Zorka, kako je on imenoval Kranjsko in še tri druge dežele? „Tedad Triglav je visoka gora na Slovenskem. Kedo gleda iz orjaškega Triglava? Mati Slava. Kaj pa veleva svojim slavskim sinom? K delu nas kliče in budi t. j. veleva nam, naj bi bili pridni, naj bi se pridno učili itd. K slogi nas kliče — veleva nam, naj bi bili složni, naj bi eden drugemu pomagali, ter se mej sebo ljubili kakor brati. Tudi želi, da bodemo serčni — pogumni. Ako hočemo, da nas bode Slava mati ljubila, česa nam treba storiti? Moramo slovenski jezik ljubiti. O katerem Slovencu znate, da je slovenščino zelo ljubil? Slomšek, o tem vam bodem pa prihodnjič mnogo lepega razlagal, zlasti je pridne otroke neizmerno ljubil. — „Duh . . . moj!“

Ko je učitelj kitico za kitico naučil otroke, potem jih naj po šest naprej pozove, ter imenuje: ti bodeš Radoslav itd. S obrazom obrnjeni proti celemu razredu naj deklamujjo vsak svojo kitico. To jim dela veselja, pa tudi pogumne jih stori.

Samo ob sebi se razume, da morajo biti vsi odgovori točni in celi; jaz sem jih zarad kratkosti opuščal. Tu in tam se še da mnogo dodati — kar pa bođi skerb narodnih učiteljev. Modremu jedno oko dosta!

—č.—

Rusko narodno šolstvo.

V treh poslednjih kujižicah „Žurnala Ministerstva Narodnega Prosveščeniija“ se nahaja ministrovo poročilo o narodnem šolstvu 1. 1875 na Ruskem. Doveljujem si navesti nekatere točke iz tega poročila.

Koncem 1875. leta je bilo na Ruskem 23.936 začetnih narodnih učilišč in 955.499 učencev in sicer 785.465 moškega in 170.465 ženskega spola. V primeri s poprejšnjim letom se je pomnožilo število učilišč za 1547, število učencev pa za 35.549 in sicer mej dečki za 30.810, pri deklicah pa za 4783. V tem poročilu pa niso všteta učilišča Kavkaškega kraja, Finlandije in srednje-azijskih oblastij kakor tudi ne selska luteranska učitelišča pribaltijskih gubernijah.

Vzrok znatne razlike v pomnožnji števila mej učenci moškega spola se pa po poročilu pojasnuje s tem, ker tisti, ki začetne šole dobro dovršijo, pri vojaših lažje shajajo.

Ne gledé na občno pomnoženje učelišč in učencev vlada še vendar velikansko pomankanje v tem oziru, ker na 3216 prebivalcev pride jedno samo učilišče. V šolo hodijo otroci od 7. do 14. leta. Če pa sostavljajo otroci te starosti, kakor računajo statistiki, 15% vsega prebivalstva, potem bi moralo ljudsko šolo na Ruskem obiskovati $11\frac{1}{2}$ milj. otrok, a v resnici jih obiskuje komaj dvanajsti del tega števila. Po zmernem računu pride jedno učelišče na 1000 prebivalcev in zatega del bi morala imeti Ruska s svojimi 77 milijoni prebivalci trikrat več učilišč nego do sedaj. Pravim po zmernem računu, ker v zapadni Evropi mora uže 500 prebivalcev svojo šolo imeti.

Število učencev v ruskih narodnih šolah izraženo v odstotnej razmeri ki prebivalstvu znaša jedva okoli 1.2%. Najbolj se obiskujejo šole v varšavskem okraju (2.4%), potem sledi moskovski in odeski okraj; st. petersburški in vilenski okraj ima četrto mesto, harkovski peto, kazanski in derptski šesto. Najbolj nevgodne razmere v tem oziru so pa v kijevskem in orenburškem okraji, v izhodnej in posebno v zapadni Sibirij (0.3%).

Po spolnej razliki je razmerno število učencev k prebivalstvu naslednje: izmej 38 milijonov moškega prebivalstva pride 1 učenec na 48 in izmej 39 milj. ženskega prebivalstva pride 1 učenka na 211. Mej za šolo vgodno mladino pride 1 deček na 7 in 1 deklica na 34. Po tem takem, obiskujejo deklice še petkrat slabše šolo nego dečki.

Vsega skupaj se je izdal 1875. l. za narodna učelišča 5,906.803 rublje in sicer $\frac{1}{8}$ (okoli 738.350) za dvorazredna učelišča. Počezno je stalo vsako dvorazredno učilišče 1547 r. in vsako jednorazredno 228 r. Primeroma s poprejšnjim letom se je za začetna učelišča izdal 779.325 r. in izmej teh rubljev jih pripada samo 200.000 na državno blagajno.

Počezna plača učiteljska na jednorazrednih šolah je bila 190 r. V odstotnej razmeri je dobivalo okoli 23% učiteljev in učiteljic manj nego 100 r., 50% je dobivalo 100—200 rub., 20% je dobivalo 200—300 in 8% več nego 300 rubljev.

V vsacem slučaju napreduje narodno šolstvo na Ruskem, akopram počasno. Zatega delj si ne moremo v omenjenem pojasniti naslednjega zaključka: „Odtod sledi naravno, da je podučenje za večino učencev v naših šolah po krajnej meri brezkoristno in da ne more o to v nobenem slučaju vesti k vresničenju te visoke naloge, katera je zapopadena v osnovanji narodnega šolstva“. S—n. „Sl.“

Risanje.

(Anton Leban - Mozirski.)

Mej predmete národne šole spada tudi risanje. Ker budi risanje v otroku estetični čút in se otrok uči spoznavati, razločevati oblike velikosti itd., ker se mu bistri pogled in s tem vadi okó razločevati daljave in se s tem tudi goji čút do lepih oblik; ker se v otroku fantazija razvija, posredovajoč lepe lastnosti, kakor red, čistost itd., ker se dalje otrok vadi v vsakojakih potezah in si s tem tudi lepo pisavo prisvoji — je ta predmet v šoli velike koristi.

Iz šole odhajajočim dečkom in deklicam, ki so se v risanju dobro vadili, prinaša toto znanje dober dobiček. Pervi postanejo n. pr. mizarji, krojači, in drugi rokodelci, druge pak šivilje, in znanje risanja jim v rokodelstvu jako hasni.

Baš na ta hasek je tedaj tudi treba v národnej šoli ozir jemati. Nastane tedaj vprašanje, kako naj bode risanje v národnej šoli?

Pedagogi so različnega mnenja. Nekojim bolj ugaja risanje s prosto roko, drugim z ravnalom, tretjim pak mešano.

Vsekako moramo mi oboje gojiti, kajti risanje ne budi samo lepočútje, ampak posreduje napredek v drugih predmetih, n. pr. ker pride z geometričnem oblikoslovjem v ožjo dotiko.

Ako je mogoče, naj bode učitelj sam dober risar. Pri kazalnem nauku v prvem razredu se temu predmetu vže temelj položi. Ko učitelj drugi razred uči, lahko prvi risa, to je neposrednej poduk.

V naše národne šole so upeljani „Grandauerjevi“ zvezki, ker ti najbolj ustrezajo učnem načertu. Po teh učitelj na tabli risa in otroci v stigmirane kujžice risajo. Primerno bi bilo, to preje na tablicah poskusiti.

Grandauerjevi zvezki so sestavljeni po pedagogičnem vodilu: „z lahkega do težjega.“ Tedaj so v istini tudi ti zvezki za národne šole najprimernejši.

Pri vsaki vadbi naj sledijo pogovori posredovajoči um in razumnost.

Mladina naj se o narisani reči izrazi; naj otrok pové, zakaj se to in uno tako naredi in ne drugače. Vsako podobo tedaj otrok pod učiteljevim vodstvom preštudira, paziti je treba, da otrok podobo snažno narisa; če pa bočemo, da se to zgodi, mora biti disciplina izgledna; vsled tega bode tudi poduk uspešen. Tedaj otroci naj pri risanju ne čenčajo; tiho in mirno mora biti v šoli. Mej tem pa stopa učitelj k vsakemu otroku, ter mu napake popravlja. Napake, ki zadevajo večino šolske mladine, naj učitelj na tabli pokaže. Po končanej uri se risarsko orodje na komando odstrani.

Najprimernejše ure za risanje so popoldanske.

Dopisi.

Iz Maribora. Učiteljsko društvo mariborske okolice je imelo 8. novembra svojo zadnjo sejo v tekočem društvenem letu. V nazočnosti 20 udov se je zborovanje ob 10. uri dopoldne pričelo ter se prebral zadnji zapisnik, ki se je od zbornice odobril. Po rešitvi opravljenega dela je g. Koprivnik govoril o parazitih v in na človeškem telesu. V svojem ravno tako zanimivem kakor temeljitem govoru nam je razlagal naše sicer manj poznane, vendar po večini zelo nevarne sovražnike, ki v polnem pomenu besede živé od naše kervi. Na podlagi najnovejših vrednostih izvestij je opisoval njih čudovito stvarjena telesa, kakor tudi znamenitosti njihovega življenja. Tudi učinke in nasledke, izvirajoče iz naselitve teh nepovabljenih gostov v ali na človeškem telesu je omenil, ter priporočal nova jih ugonoboča sredstva, koja so se po mnogej skušnji kot naj sigurnejša pokazala. — G. Mejovšek je v svojem učilnem poskusu kazal kako se zamore elektrika v ljudske učilnici obravnavati. Z lastno roko narejenimi, sicer čisto priprostimi, pa vendar popolnoma zadostujočimi aparati je vedel vse ove električne prikazni izvabiti, koje so naj bolj potrebne, da učenci pravi pojem o tej čudovitej natornej moči zadobé ter tako njene za današnje življenje toliko imenitne učinke dobro razumejo.

Slovstvo.

(Peta računica) od dr. vit. Fr. Močnika, katera se bo v 4. in 5. razredu slovenskih ljudskih šol potrebovala, pride — za kakih 8 tednov v c. kr. zalogi šolskih knjig v Beču na svetlo. To bode prav porabljiva slovenska knjižica, ki bi še odraslim dobro služila. V isti zalogi se že nekaj časa dobiva v 1 knjigi „Navod k prvej in drugej računici“ od istega slovedčega g. pisatelja, ki je za slovenskega učitelja tako važna in koristna knjiga, da se ne more dovolj priporočati.

Šolske novice in drobtine.

(„SLOVENSKI UČITELJ“) bode s prihodnjo (24. števil.) prenehal izhajati.) Zakaj? Eden vzrok je ta, da imamo Slovenci za obilo svojih časopisov premalo materialnih sredstev, a duševne moči premalo uporabljemo za-se, one ali mirujejo vsled strahu pred sedanjim vetrom, ali pa jih obračamo v korist tužšine. S tem, da bode naš list prenehal, utegne se pa stanje drugim našim časopisom zboljšati, kar želimo posebno onim slovenskim listom, kateri šolske interese zagovarjajo. Drugi vzrok temu je, da se je materialno stanje „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“ kot založnika, zelo poslabšalo, in to vsled večkratnih konfiskacij, pravnih kazni in velikega davka, katere so naš organ zadele. Veliko denarja je omenjeno društvo utaknilo tudi v knjige, katere so našli na merodajnem mestu tako malo milosti in po katerih so slovenski učitelji radi tega in radi mlačnosti tako malo segli. K slabemu stanju našega društva pripomogli so pa tudi oni slovenski učitelji, kateri so sicer list in knjige naročevali in prijemale — toda malo nič plačali. Zato je društvo prišlo v tako

razmere, da ima društvo še veliko denarja pri naročnikih, a žalibog tudi veliko dolga v tiskarni. Radi tega pa prosimo že danes, prav lepo, da se nam ves zaostali denar v kratkem pošlje, kajti mi moramo svojo dolžnost nasproti tiskarne izpolniti. Še drugi nalog temu, da s svojim delovanjem prenehamo je ta, da piha sedaj tako merzel in suh veter za slovenske liste, slovenske knjige, da se mora vse posušiti in zmerzniti, kar ne dobiva dovolj moči in mōče. No, mōžje pa, kateri so bili glavni podporniki listu, so vsled teh okoliščin prišli v zadrege, v neprilike in tudi materialno škodo tako, da jim vsaj za zdaj ni mogoče ovijati se v plašč svojega domoljubja in braniti se merzlemu, sušilnemu, severnemu vetru. Vsaj nas gg. čitatelje menda razumó. Več pa morebiti še prihodnjie povemo, ako bomo smeli.

(Iz štajerskega deželnega šolskega sveta.) Seja 8. novembra. V tej seji se je dovolilo podučevanje v petji na mariborski realki, oprostili so se nekateri učenci gimnazijski v Gradcu in Celji šolnine, razširile nekatere šole. Naznanil se je okrajnim šolskim svetom sledeči sklep: Ako učiteljski kandidat samo nekoliko časa na kateri šoli pomaga, tedaj se mu ta čas nima v učiteljsko prakso vštovati. Nek krajni šolski svet je prosil, da se mu dovoli obrok, da plača nekateri primanjkljaj v svojih računih. Na to se je odgovorilo, da spada ta zadeva v delokrog okrajnih šolskih svetov. Hermina Matzenauer (iz Maribora) se je imenovala za nadučiteljico na deklški šoli v Lipnici; kot industrijalni učiteljici ste imenovani: Ana Bergler (za Veliko Moto) in Hedw. Majcen (za Hočje). — Seja 22. novembra. Dovolila se je ustanovitev kmetijsko-napredovalnega tečaja pri sv. Petru pri Radgoni. Volitev nadučitelja Alojza Sernetz-a na Študenčinah v mariborski okrajni šolski svet se poterdí. Imenoval se je za nadučitelja pri Veliki nedelji Košar Ivan, za pomožnega učitelja v Leitersperg-Krčovini Anton Stiebler. Starostne doklade so dobili: Regorschek Martin v Vitanji, Kosi Ivan pri sv. Lenartu, Matekovič Martin v Skalah, Zagoričnjak France v Preborji, Erschenjak Simon pri sv. Petru pri Radgoni. (Čestitamo; privoščili bi tudi drugim to doklado, zlasti onim, kateri nam tožijo, da je ne dobé. Ured.)

(Odbor „slovenskega učiteljskega društva“) v Ljubljani je sestavljen enako, kakor lansko leto, namreč iz gospodov: Govekar (predsednik), Kuhar (podpredsednik), Tomšič (blagajnik), Močnik (tajnik); Borštnik, Čenčič, Lapajne, Andr. Praprotnik in Stegnar (pa odborniki).

(Iz Ljutomera.) V dolžnost si štejem objaviti šololjubni trud v tukajšnji okolici bivajočega pravičnega Nemca, blagorodnega gosp. barona Seggendorfa. On spravlja tukajšnje gosp. uradnike in tržane v društvo, katero bi nekaterim siromašnim pa vrlim šolskim otrokom opoludne mali obed (juho) priskerbovalo. To bode šoli in mladini na korist dotičnem gospodom pa na čast. — Šole naše niso bile menda še nikoli tako napolnjene kakor letos; v 6 razredih ljuške šole štejeemo 620 otrok. Sveta še ne bo konec.

(Deželni odbor krajski) se je izrazil zoper predlog litijskega okrajnega šolskega sveta, po katerem naj bi se nemščina kot predmet vpeljala v ljudski šoli v Zagorji. Da bi le več takih gospok bilo! kajti nemščina je v slovenskih šolah po kmetih za druge koristnejše predmete to, kar je plevel med hasnovitimi rastlinami.

(O potrebnih slovenskih šolskih knjigah) se je govorilo tudi pri občnem zboru „slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani. Enoglasno se je izreklo, naj se sedanje čitanke, katere že 20 let nespremenjeno rabimo, z novimi boljšimi nadomeste! Ali vse to je menda le glas vpijočega v puščavi? Govor g. Praprotnika je, kakor smo ga v „Tov.“ brali, le preveč teoretičen, boljše bi bilo (ako bi se smelo) v obraz povedati onim ljudem krivico, katero se nam dela s tem, da se nam 3. slovenske čitanke ne privoščí.

(Brezplačno) se dobi lahko po več iztisov „Ustrahovalnih pravil ljutomerske šole“ in „Učnih načertov za slovenski učni jezik (veljavni za štajerske šole in izdani od štaj. dež. š. sv.) pri „Učiteljskem društvu“ v Ljutomeru, ako se plačajo poštni stroški, ali pa, ako se naroči ob enem česa drugoga.

(Vabilo.) Mariborsko učiteljsko društvo bode 3. januarja v Mariboru zborovalo. Dnevni red je sledeči: 1. Poročilo o minolem društvenem letu. 2. Volitve novih odbornikov. 3. „Naprava in uredba telovadišče na deželi“ govori g. Leskovar. 4. „Zgodovinska podoba“ praktičen poskus, govori g. Praprotnik. 5. Nasveti Vse častite ude prav prijazno vabi Odbor.

(Iz Gorice) se je „N.“ poročalo: Te dni (1. dni novembra) so se vršili učiteljski izpiti za meščanske šole v Gorici in Trstu. V Gorici je delal jeden za meščanske šole in jeden za ljudske šole. Oba sta lansko leto bila pala. Letos jim je bila boginja Fortuna milejša. Kandidat za meščanske šole delajoč dobil je št. 2. za ljudske šole pa št. 3. V Trstu oglasilo se je baje 17 učiteljev k izpitu. Izid mi nji znan.

(Srednji vek občne zgodovine) za srednje šole in učiteljišča od slovečega, učenega in domoljubnega profesorja Janeza Jesenka (v Terstu) je ravnokar izišel. Mi to novo knjigo tudi vsem slovenskim učiteljem prav gorko priporočamo. Sezite saj še po slovenskih dobrih knjigah, kakor so vsa dela imevanega pisatelja, nego po dragocenih nemških knjigah dvomljivega notranjega obsega. „Srednjemu veku“ je menda cena 80 kr. enako kakor „staremu“.

(V Kopru) na zjedinenem učiteljišči za Primorsko je veliko število gojencev, kar nam kaže, da v bližnji bodočnosti ne bomo baš pomanjkanja učiteljskih moči imeli. V 1. letniku je 35 kandidatov, v 2. — 47, v 3. — 36 in v 4. — 21. Večine jih je Slovencev, potem Italijani in Hrvati. Pripravljevalnega in enoletnega kurza nij. Na ljubljanskem učiteljišči za učitelje je v 1. letniku 39 kand. v 2. — 29, v 3. — 24, v 4. — 15 kand. v pripravljevalnem razredu je 34 dijakov. Na ženskem zavodu pa je 129 kandidatinj.

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Štajerskem: Učiteljska služba pri sv. Doroteji pri Dornavi (Irazr., p. Ptuj) s 550 gld. in stan. do 20. dec. na kr. š. svet.

Na Kranjskem: Učiteljska služba v Št. Jorneju (okraj Kerški, 3razr. š.) s 500 gld. do 31. dec. na kr. š. svet. Učiteljska služba v Teržiču (4. r. š.) s 400 gld. do 20. jan. na kr. š. sv.

Premembe pri učiteljstvu po Slovenskem.

Na Štajerskem: Gospodična Katarina Preširen (učit. kand. ljublj.), podučiteljica v Brežicah; gospodična J. Šol (iz Šmarij), suplentinja v Novočerkev; gosp. Ed. Blenk (iz Slatine), podučitelj v Šmarje; gospodična A. Fasl v Velenju se je družbi odpovedala; gosp. A. Černele, (podučitelj v Novejcerkvi) in Fr. Košutnik, (zač. učitelj v gornji Ponkvi) morala sta na tri leta k vojakom.

Na Kranjskem: Gospod Lorenc Letnar, definitivni učitelj v Cerkljah; takisto g. Iv. Zarnik v Vrabčah; gosp. M. Ivanetič (prej v Robu), zač. učitelj na Polci; gosp. Valentin Lindtner, učitelj v Teržiču, je umerl; g. Ribtaršič, učitelj v Ihanu; g. Kavčič, def. učitelj v Postojni; g. Krušnik, zač. učitelj v Podkrajju.

Javno zahvalo izrekam v lastnem in v imenu „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“ blagorodnemu gospodu **dr. Josip-u Sernec-u**, odvetniku v Celji, za brezplačno zastopanje in zagovarjanje pri dveh pravadah tega lista.

Drag. Lorenc,

odgovorni urednik „Slov. Učitelja.“

Lepo okinčani obrazi

za

razdelitev šolskih ur

(Stundenplan)

se dobé pri **Fr. Dubois-u** v Ljutomeru po 10 kr.

Deset knjig za 2 gld.!

Kdor naroči sledečih 10 slovenskih šolskih knjig skupaj in za gotov denar pri „Učiteljskem društvu za slovenski Štajer“ v Ljutomeru, dobi jih samo za 2 gld., namesto za 2 gld. 70 kr.

1) Decker-Lapajne: „Fizika in kemija“	cena 70 kr.
2) Netolička-Lapajne: „Mali prirodoepis“	60 „
3) Netolička-Lapajne: „Občna zgodovina“	25 „
4) Netolička-Lapajne: „Mala fizika“	25 „
5) Lapajne: „Geometrija ali merstvo“	24 „
6) Kocen-Lapajne: „Zemljepis“	15 „
7) Krones-Lapajne: „Pripovedi iz zgodovine Štajerske“	8 „
8) Trnski-Lapajne: „Učitelj Dobrašin“, podučna povest)	8 „
9) Lapajne: „Kratek opis Štajerske, Kranjske, Koroške in Primorja“ (1. natis malo iztisov več, 2. pomnožen natis se pripravlja)	15 „
10) Lapajne: „Kranjsko ljudsko šolstvo“ (malo iztisov še)	20 „

2 gld. 70 kr.

Unterlehrerstelle.

An der zweiklassigen Volksschule in Hohenmauthen ist die Unterlehrerstelle mit dem Gehalte der 3. Klasse, freier Wohnung definitiv oder auch provisorisch zu besetzen.

Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 15. Dezember d. J. an den Ortsschulrath Hohenmauthen zu leiten.

Bezirksschulrath Mährenberg, den 31. Oktober 1877.

2—3

Der Vorsitzende: Rupnik m. p.

V Pragi v založbi **Felkl**-na in **sina** (Celetna ulica, č. 30) so izišle po priporočilu „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“:

NOVE RISANKE

s slovenskimi napisi in s prav dobrim, debelim papirjem:

Perva, druga in tretja risanka so pikčaste, četrta ima čisti papir. V 1. risanki so pike 1 cm., v 2.—2 cm., v 3.—4 cm. narazen.

100 kosov velja 4 gld. 50 kr.; posamezni sešitki (s 6 listi) so po 6 kr.

Za slovenske šole jih ima pa v zalogi

Janez Giontini in **Fr. Dubois**
v Ljubljani. v Ljutomeru.

Zlasti opozorujemo slavne okrajne šolske svete, p. n. gospode šolske ravnatelje in učitelje na naše, izverstne po najnovejših zemljepisnih znanostih uredjene zemeljske krogle (globe), luno- in planetostroje najnižjih cen v slovenskem, hervatskem in serbskem jeziku. Visoko naučno ministerstvo jih je v svojem času kot edino za šolo pripravne priporočilo.

☛ Vzori (obrazci) se na zahtevanje zastoj in franko pošiljajo.

Felkl in sina

9—12

tergovina s papirjem v Pragi.

Lastništvo „Učiteljsko društvo za slov. Štajer.“

Za uredn. odgovoren Drag. Lorene. — J. M. Pajk-ova tiskarna v Mariboru.